

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 67/03-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 24. septembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Alexandra Bröstla v konaní o sťažnosti RNDr. A. P., M., zastúpenej advokátkou JUDr. G. Z., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III vo veci vedenej pod sp. zn. V-2 14 C 245/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. A. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III vo veci vedenej pod sp. zn. V-2 14 C 245/95 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** vo veci vedenej pod sp. zn. V- 2 14 C 245/95 konať bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. A. P. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť trovy konania RNDr. A. P. vo výške 4 400 Sk (slovom štyritisíc štyristo slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet advokátky JUDr. G. Z., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 11. februára 2003 doručené podanie RNDr. A. P. (ďalej len „sťažovateľka“), M., zastúpenej advokátkou JUDr. G. Z., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) vo veci jej návrhu proti odporcovi M. J., B., o ochranu „proti neoprávnenému zásahu do vlastníckeho práva“ v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 14 C 245/95. Vlastnícke právo, ochrany ktorého sa žalobou domáhala, sa týkalo nehnuteľnosti, ktorá bola v čase podania žaloby vo vlastníctve jej otca M. M. (zomrel 26. októbra 1999), ktorý bol v tom čase pozbavený spôsobilosti na právne úkony a Okresný súd Bratislava - vidiek (pozn. teraz Okresný súd Bratislava III) mu ako opatrovníčku ustanovil jeho dcéru RNDr. A. P. (uznesenie sp. zn. 15 P 97/94, právoplatné 27. septembra 1995). Žalobu v zastúpení svojho otca podala sťažovateľka okresnému súdu 24. októbra 1995. Okresný súd po zhromaždení potrebných údajov (vrátane doplnení podania) začal vo veci konať v primeranej lehote a konanie pokračovalo bez prietahov do 10. októbra 1997, keď sa konala ohliadka miesta. Ďalšie úkony vykonal okresný súd až 20. februára 2003. V odpovedi na sťažnosť sťažovateľky konštatoval podpredseda okresného súdu prietahy v konaní v období od 10. októbra 1997 do 20. februára 2003.

Na základe týchto skutočností sťažovateľka žiadala ústavný súd, aby začal konať o jej sťažnosti, aby ju predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a po predbežnom

prerokovaní jej sťažnosť prijal na ďalšie konanie. Po vykonanom dokazovaní žiadala, aby ústavný súd jej sťažnosti vyhovel a takto rozhodol:

„Okresný súd Bratislava III v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. V-2 14 C 254/95 (pozn. správne sp. zn. 14 C V-2 245/95) porušil základné právo sťažovateľky aby sa vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje aby vo veci sp. zn. V-2 14 C 254/95 (pozn. správne sp. zn. 14 C V-2 245/95) konal bez zbytočných prietáhov.

Porušovateľke priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 85 000,- Sk pre pretrvávajúci stav právnej neistoty a prietáhov v konaní.

Porušovateľ základného práva je povinný sťažovateľke zaplatiť náhradu trov tohto konania.“

Keďže sťažnosť sťažovateľky spĺňala všetky zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2 a § 49 až 53 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a neexistovali žiadne dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ústavný súd ju uznesením z 2. apríla 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd listom z 9. apríla 2003 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o vyjadrenie k prijatej sťažnosti sťažovateľky. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení (Spr. 3233/03) doručenom ústavnému súdu 10. júla 2003 uviedol:

„ ... v odpovedi na sťažnosť navrhovateľky zo dňa 24. 2. 2003 (č. l. 99) bol konštatovaný prietah v konaní v období od obhliadky nehnuteľnosti dňa 10. 10. 1997 do dňa 20. 2. 2003, kedy sudca JUDr. L. S. nariadil pojednávanie na deň 20. 3. 2003, inak sa vo veci konalo prakticky bez výraznejších zdržaní.

Sudca JUDr. L. S. je tretí sudca, ktorý vec prejednáva a rozhoduje.

Podotýkam, že ide o vynikajúceho erudovaného sudcu, avšak každému sudcovi občianskoprávneho úseku Okresného súdu Bratislava III bráni v systematickej práci v súdnom oddelení vysoký počet nevybavených vecí ... treba pripomenúť, že každý sudca

má v oddelení vysoký počet reštančných vecí bývalého Okresného súdu Bratislava - vidiek, ktorého agendu sme prevzali.

K 30. 6. 2003 bolo v oddelení sudcu JUDr. L. S. 624 nevybavených vecí, pričom ešte raz zdôrazňujem, že ide o špičkového sudcu.“

Predseda okresného súdu zároveň oznámil, že netrvá na ústnom prejednaní podanej ústavnej sťažnosti.

Sťažovateľka sa vo svojom oznámení doručenom ústavnému súdu 28. apríla 2003 vyjadrila, že trvá na ústnom pojednávaní vo veci prijatej sťažnosti.

Ústavný súd 5. septembra 2003 nariadil verejné pojednávanie vo veci prijatej sťažnosti na 24. september 2003.

Okresný súd v oznámení doručenom ústavnému súdu 16. septembra 2003 oznámil, že na pojednávaní sa zúčastní JUDr. M. K., podpredseda uvedeného súdu.

Sťažovateľka ospravedlnila svoju neúčasť na ústnom pojednávaní 23. septembra 2003 z dôvodu kolízie súdnych pojednávaní splnomocnenej advokátky v rôznych mestách v tom istom čase, pričom uviedla:

„Po porade s klientami v oboch sporoch oznamujem Ústavnému súdu SR, sťažovateľka RNDr. P. súhlasí s tým, aby pojednávanie na Ústavnom súde sa uskutočnilo bez jej prítomnosti a bez účasti jej právneho zástupcu, JUDr. G. Z.“

Podpredseda okresného súdu po oboznámení sa s obsahom ospravedlnenia sťažovateľky uviedol, že sa na verejnom pojednávaní nezúčastní. Oznámil, že trvá na predloženom písomnom stanovisku predsedu okresného súdu z 10. júla 2003, pričom ponechal na úvahe ústavného súdu, či pojednávanie odročí alebo rozhodne v jeho neprítomnosti.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. V-2 14 C 245/95 o ochranu proti neoprávnenému zásahu do vlastníckeho práva.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť len právoplatným ... rozhodnutím. Nepostačuje, ak štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu sp. zn. V-2 14 C 245/95 doručeného 10. júla 2003 zistil nasledovné skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je návrh na ochranu vlastníckeho práva proti neoprávnenému zasahovaniu. Vec nemožno považovať za právne zložitú, nedá sa však prehliadnuť určitá faktická zložitosť veci spôsobená tým, že prebiehajú, resp. prebiehali aj ďalšie konania súvisiace s vecou (11 C 142/91, V-2 16 C 29/96), ako aj dedičské konania po vlastníkoch spornej nehnuteľnosti, v dôsledku čoho dochádzalo aj k zapožičaniu spisu na účely súvisiacich konaní (spis bol dňa 24. septembra 1999 pripojený k spisu 16 C 29/96, od ktorého bol

odpojený 9. marca 2000). Nešlo však o obdobie takého rozsahu, aby bolo príčinou niekoľkoročnej prestávky v konaní.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska hodnotenia uvedeného kritéria nemožno vysloviť záver, že by s'ťažovateľka prispela k zdlhavosti konania. Ústavný súd zistil, že s'ťažovateľka sa zúčastňovala na nariadených pojednávaniach, reagovala na výzvy súdu a viackrát sa osobne zaujímala o stav konania. Ústavný súd nezistil pri skúmaní správania s'ťažovateľky žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť v jej neprospech pri posudzovaní zbytočných priet'ahov v tomto konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že výsledkom konania okresného súdu nie je ani po viac ako siedmich rokoch právoplatné rozhodnutie. Pokiaľ ide o zbytočné priet'ahy súvisiace s konaním v uplynulom období, ústavný súd konštatoval, že tento súd po počiatocnom relatívne plynulom postupe v konaní vo veci od podania žaloby do 10. októbra 1997 prestal vo veci konať až do 20. februára 2003, keď vo veci konajúci sudca určil úpravou ďalšie pojednávanie na 20. marec 2003. Okresný súd odročil aj ďalšie pojednávanie konané 15. mája 2003 napriek tomu, že sa dostavili predvolaní účastníci. Na pojednávaní 24. júna 2003 okresný súd odročil pojednávanie na neurčito a spis postúpil ústavnému súdu, pričom právnej zástupkyňi JUDr. G. Z. uložil predložiť v lehote troch týždňov znalecký posudok. Po doručení spisu ústavnému súdu ústavný súd tento vrátil okresnému súdu 7. augusta 2003 (doručený 11. augusta 2003).

V období od 10. októbra 1997 do 20. februára 2003, t. j. približne päť a pol roka okresný súd neurobil vo veci žiadny úkon.

Sťažovateľka namietala túto skutočnosť vo svojej sťažnosti podľa § 17 ods. 1 a § 20 až 23 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov adresovanej predsedovi okresného súdu. V odpovedi na uvedenú sťažnosť z 24. februára 2003 podpredseda okresného súdu JUDr. M. K. konštatoval prieťah v konaní od 10. októbra 1997 do 20. februára 2003.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu na občianskoprávnom úseku a v tej súvislosti veľkého počtu nevybavených vecí nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodovanie s prieťahmi vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vzal na vedomie všetky uvedené skutočnosti a vychádzajúc z nich rozhodol, že postupom okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 245/95 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. V-2 14 C 245/95 konal bez zbytočných prieťahov.

2. V súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd zaoberal žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadostučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy za porušenie základného práva.

Sťažovateľka požadovala primerané finančné zadosťučinenie vo výške 85 000 Sk, čo odôvodnila tým, že namietaný postup okresného súdu „*spôsobuje sťažovateľke značnú majetkovú a citovú ujmu... Citová ujma spočíva v narušení jej sociálnych istôt a v degradácii jej postavenia ako oprávnenej užívateľ priestory v rodisku....* . Finančným zadosťučinením „*dosiahne aspoň čiastočné zadosťučinenie za roky čakania a právnu neistotu, ktorá stále trvá*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Podľa názoru ústavného súdu porušenie základného práva sťažovateľky nemožno účinne odstrániť len vyslovením porušenia základného práva a prikázaním okresnému súdu, aby vo veci konal. Ústavný súd preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľke v dôsledku tejto skutočnosti vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, ktorá sa predĺžila zbytočným prietahom vo veci, pričom sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinila, zohľadňujúc tiež celkové okolnosti prípadu ústavný súd rozhodol priznať jej sumu 50 000 Sk, ktorú považuje za primerané zadosťučinenie.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré vznikli právnej zástupkyňi sťažovateľky advokátke JUDr. G. Z., ktoré vyčíslil sumou 4 400 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003). Náhrada bola priznaná za jeden úkon po 4 270 Sk a po 130 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2003